

Sabina Vidulin*

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Muzička akademija u Puli, Hrvatska

GLAZBENA NASTAVA I SLUŠANJE UMJETNIČKE GLAZBE U FUNKCIJI CJELOVITOG RAZVOJA UČENIKA

Sažetak: Glazba je dio djetetove svakodnevice. U obitelji i u predškolskim ustanovama njezina je funkcija različita u odnosu na školu. Nastavom glazbe u školi utječe se na cjelovit razvoj učenika, što se može sagledati iz pedagoške i umjetničke perspektive. Usmjeren je prema stjecanju znanja i razvoju umijeća učenika u umjetničkom području, potiče estetski odgoj, ali i očuvanje povijesno-kulturne baštine. Domena kojom se navedeno realizira u najvećoj mjeri je slušanje i upoznavanje glazbe. S namjerom približavanja umjetničke glazbe djeci i mladima, njezina intenzivnijeg doživljavanja i razumijevanja, u radu se ukazuje na potrebu interdisciplinarnog i korelativnog odnosa glazbe s drugim predmetima, ali i glazbenih aktivnosti međusobno. Budući da je namjera autorice ukazati i na važnost osmišljavanja novih metodičkih strategija za rad u nastavi glazbe, ukratko se opisuju koncepti *Stage-English-Music*, model *Slušanje glazbe–skladanjenjai Spoznajno-emocionalni pristup* slušanju glazbe. Navedene strategije za osuvremenjivanje slušanja glazbe u školi temelje se na interdisciplinarnom i intradisciplinarnom povezivanju sadržaja, ovisno o tome uključuju li u rad izvan-glazbene aktivnosti (npr. engleski jezik i dramski odgoj) ili se rad provodi unutar glazbenih aktivnosti poput pjevanja, sviranja, plesa s muzikološkim, ali i humanistički orijentiranim ishodima. Praksa i istraživanja ukazuju na to da osim stjecanja glazbenih znanja i razvoja glazbenih umijeća, višemodalni pristupi utječu i na holistički razvoj učenika.

Ključne riječi: *nastava glazbe, osnovna škola, slušanje glazbe, višemodalni pristupi.*

UVOD

Glazba je, kao dio umjetničkog područja školskog kurikulumu, jedan od predmeta kojim se utječe na razvoj umjetničkih kompetencija učenika, ali i na njegovu cjelokupnu ličnost. Međutim, glazba je dio djetetove svakodnevice i prije dolaska u školu, stoga razvoj glazbenih sposobnosti, iako nesustavno i neposredno, poči-

---

* sabina.vidulin@unipu.hr

nje i ranije. Unutar obitelji, ali i u predškolskoj ustanovi, čest glazbeni izričaj predstavlja pjevanje, no zadnjih desetak godina prednost preuzima slušanje glazbe. Navedeno je povezano s proširenim mogućnostima njezina reproduciranja i tehničkim dostignućima koji joj idu u prilog. S obzirom na to da je glazba danas sveprisutna i svima dostupna, mnoga istraživanja ističu kako glazbeni doživljaj postaje sve individualiziraniji (Frith, 1996; North, Hargreaves, Hargreaves, 2004).

Izlaganje glazbi započinje rano tijekom života. Dijete je od rođenja okruženo glazbom pa se tako npr. u obiteljskom okružju i pri obiteljskim okupljanjima pjevaju različite pjesme (Boer et al., 2012) ili izvode svirajući, što ovisi o tome je li u obitelji netko glazbenik i ide li dijete u glazbenu školu.

S druge strane, učestale su pojave slušanja glazbe preko primjerice mp3 playera, ipoda i mobitela, s YouTube kanala i ostalih platformi, praćenja spotova izvođača, kao i televizijskih emisija s glazbenim programom. Sluša se aktivno i pasivno, refleksivno i nerefleksivno, ovisno o tome je li praćeno refleksijama i promišljanjima o slušanom djelu ili je spontano. „Svakodnevno slušanje glazbe vrlo često jest spontano, a karakterizira ga i to da se odvija uz aktivnosti poput druženja, putovanja, obavljanja kućanskih poslova, učenja i igre. Svakodnevno slušanje glazbe uglavnom nije koncentrirano i usmjereno, no njegova je vrijednost da, s jedne strane, može doprinosti održavanju ili regulaciji raspoloženja, a s druge strane, može pratiti brojne svakodnevne situacije” (Vidulin, Plavšić, Žauhar, 2020: 14). Nerijetko se uz slušanje glazbe pjeva, pleše, svira, ali i crta, slika, piše poezija i sl., a služi i opuštanju, meditaciji, odmoru i relaksaciji.

Iako kod kuće ili tijekom druženja s vršnjacima djeca sama biraju glazbu koju žele slušati što ovisi o njihovim preferencijama, u vrtiću i školi glazbena djela i ishode slušanja određuju odgojitelji/učitelji. Dok je u predškolskim ustanovama slušanje glazbe često kulisa nekoj drugoj aktivnosti, u školi postoje definirani ciljevi koji proizlaze iz kurikulumu.

PEDAGOŠKA I UMJETNIČKA PARADIGMA NASTAVE GLAZBE

Glazba i glazbena nastava važan su dio kvalitetnog, skladnog i cjelovitog razvoja pojedinca, što je prepoznato i u hrvatskom obrazovnom sustavu. Učenici tako stječu specifične kompetencije iz područja glazbene kulture i umjetnosti, ali isto tako i one generičke. Na nastavi glazbe doživljavaju se i upoznaju glazbene forme, vrste i žanrovi različitih glazbeno-stilskih epoha. Također, djeca se susreću s osnovnim glazbenim pojmovima, glazbenim jezikom te apstraktnim glazbenim simbolima. Pozornost se pridaje njihovom estetskom razvoju i poticanju kreativnosti i stvaralačkog izričaja. Prednost glazbene nastave je i ta da služi upoznavanju i razumijevanju umjetničkih djela, te očuvanju povijesno-kulturne baštine, a ujedno i osposo-

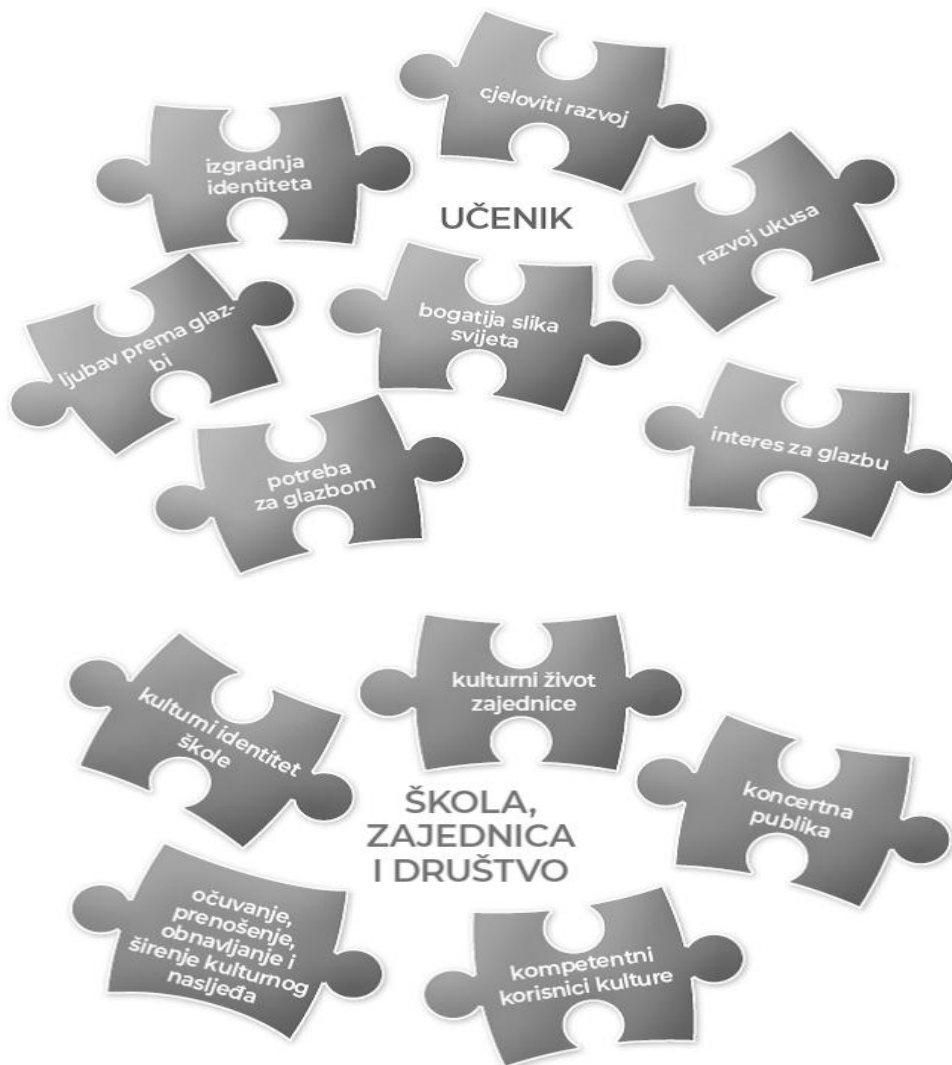
bljava učenika za umjetničko doživljavanje, izražavanje i življenje u multikulturnom svijetu.

Iz svega navedenoga uviđa se jedinstvo pedagoške i umjetničke paradigme pri odgoju i obrazovanju djece, što je upravo odlika glazbene nastave. Naime, glazbenim odgojem i obrazovanjem utječe se na usvajanje znanja, razvoj umijeća i navika, ali i na izgrađivanje i oblikovanje osobnosti i karaktera, pogleda na svijet, osjećajnoga i voljnoga života učenika. Funkciju glazbene nastave možemo sagledati i kroz mogućnost da učenik shvati i oblikuje odnos prema svijetu, te aktivno i produktivno sudjeluje u umjetnosti i kulturi na način da se glazbom osobno bavi kao pjevač amater u zboru, instrumentalist amater u orkestru ili kao koncertna publika i posjetitelj raznovrsnih umjetničkih događanja.

Pedagoško djelovanje može se pratiti i putem rezultata istraživanja iz područja psihologije glazbe. Glazbena nastava povezuje se s razvojem kognitivnih sposobnosti učenika, od utjecaja na verbalno pamćenje (Chan, Ho, Cheung, 1999), preko razvoja vještine čitanja (Long, 2014), do čitanja i razumijevanja pročitanoga (Butzlaff, 2000; Moreno, 2009). Rezultati istraživanja nastave instrumenata još jasnije ukazuju na poboljšanja verbalnih, spacijalnih, matematičkih sposobnosti i IQ-a kod djece i mladih (Courey, Balogh, Siker, Paik, 2012; Fauvel, Flood, Wilson, 2006; Ho et al., 2003; Rauscher & Zupan, 2000; Schellenberg & Mankarious, 2012, prema: Nikolić, 2018). Schellenberg (2005) ističe i to da glazbena nastava utječe na usmjerenu pozornost i koncentraciju, na pamćenje, fine motoričke vještine i ekspresiju emocija.

Analizirajući djelovanje glazbene nastave na socijalni razvoj, rezultati istraživanja ukazuju na to da su djeca koja su bila uključena u glazbeni program bila spremnija na suradnju i socijalno vještija. Nikolić (2018) ukazuje na rezultate istraživanja pri kojima se ističe da su učenici pomagali jedni drugima tijekom glazbenih aktivnosti (Kirchner & Tomasello, 2010), bili empatični (Rabinowitch, Cross, Burnard, 2013), njihova su samosvjesnost i osjećaj socijalne uključenosti bili veći (Welch et al., 2014). Uočene su bolje socijalne vještine i veće samopouzdanje kod nastupa pred drugima i angažirani grupni rad (Harland et al., 2000).

I u *Kurikulumu nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije* (skraćeno: *Kurikulum*) (2019) se ističe poveznica između nastave glazbe i osobnog te socijalnog razvoja učenika. Iz Slike 1 vidljivo je s kojim ishodima glazbena nastava utječe na razvoj učenika u osobnom i socijalnom kontekstu. Tako, npr. utječe na cjelovit razvoj učenika, na interes i ljubav za glazbu i omogućuje bogatiju sliku svijeta. S druge strane, škola uz zajednicu i društvo utječe na učenikov kulturni život time što postaju kompetentni korisnici kulture, ali i *zaštitnici* kulturnog nasljeđa. Glazbena nastava utječe i na kulturni identitet škole, ali i na kulturni život zajednice.

Slika 1. Značaj predmeta Glazbena kultura/Glazbena umjetnost za učenika, školu, zajednicu i društvo (Kurikulum, 2019: 6)

Glazba utječe i na psihomotorni razvoj djece iako istraživanja u tom smjeru nisu mnogobrojna. Rezultati ukazuju na to da su mala djeca koja su imala glazbene aktivnosti demonstrirala lakoću pokreta, bolju motoričku koordinaciju (Gruhn, 2002; Kalmar, 1982). S druge strane, učenje sviranja instrumenta omogućuje usavršavanje fine motorike (Schlaug et al., 2005), a učenici se uče samodisciplini, visoko su angažirani u radu, uče se nositi s uspjehom i porazom (Covay & Carbonaro, 2010). Schumacher (2009) ističe da sviranje instrumenata utječe i na bolji školski uspjeh,

dok Vidulin (2018) napominje kako sviranje pomaže boljem razumijevanju glazbe, te se tom aktivnošću razvijaju glazbene vještine.

Nastava glazbe, dakle, utječe na razvoj učenika potičući razvoj i unaprjeđenje njegovih sposobnosti i osobnosti u holističkom smislu. Pritom, sagledavajući je kao nastavni predmet, realizira se kroz dvije dimenzije: pedagošku i umjetničku. Iako prvobitno predstavlja pedagošku dimenziju, jer se ostvaruje u školi i usmjerena je na odgoj, a osobito na glazbeno obrazovanje učenika čime se utječe na njihovo znanje i umijeće, odgojna komponenta širi se i na umjetničku. Naime, Glazbena kultura je predmet umjetničkog karaktera kojim se utječe na razumijevanje umjetnosti i potiče razvoj umjetničkog izražavanja, razumijevanja sebe i svijeta pomoću umjetničkih djela, te izražavanja vlastitih osjećaja, iskustava, ideja i stavova. U *Nacionalnom okvirnom kurikulumu* (2010: 152) navodi se sljedeće: „Umjetnička djela i stvaralačke aktivnosti doprinose oblikovanju identiteta učenika, jačanju njihova integriteta i samopoštovanja te stvaranju kulturne i ekološke svijesti.”

ODLIKE NASTAVE GLAZBENE KULTURE U HRVATSKOJ: KURIKULUMSKA PERSPEKTIVA

Glazbena kultura naziv je predmeta nastave glazbe u osnovnoj školi u Republici Hrvatskoj. Nastava se održava od prvog do osmog razreda, s po jednim satom tjedno. Organizira se s konkretnim ciljevima, zadaćama i ishodima u prvom odgojno-obrazovnom ciklusu (prvi i drugi razred), u drugom (treći, četvrti i peti razred) i u trećem (šesti, sedmi i osmi razred) odgojno-obrazovnom ciklusu.

Prema *Kurikulumu* iz 2019. godine, nastava Glazbene kulture ne predstavlja izolirani predmet, niti je usmjerena na razvoj isključivo glazbenih kompetencija učenika. U nastavi glazbe razvidan je visok stupanj slobode učitelja koji se manifestira kroz odabir nastavnih sadržaja, primjenu strategija i metoda poučavanja koje se smatraju prikladne, uvažavajući pritom interdisciplinarnost i korelativnost s ostalim predmetima, područjima i međupredmetnim temama, gdje god je to realno moguće i ostvarivo.

Glazbena kultura povezana je s mnogim područjima (*Kurikulum*, 2019: 72, 73) pa tako i s jezično-komunikacijskim. U sklopu hrvatskog jezika i stranih jezika glazba se sagledava kao sredstvo međukulturalnog djelovanja, kao neverbalni oblik komunikacije i kroz odnos glazbe, riječi i sadržaja. Kao dio umjetničkog područja, ali i u korelaciji s drugim umjetnostima upoznaje se specifičan jezik umjetnosti, ukazuje na sredstva i oblike umjetničkog izražavanja i stvaranja, na mogućnosti posredovanja i tumačenja poruka, te ukazuje na obilježja umjetnosti. Već smo napomenuli da se učenici putem njezine umjetničke dimenzije nalaze u različitim ulogama, kao izvođači, publika i stvaratelji, te time doprinose očuvanju, prenošenju, obnavljanju i širenju kulturnog nasljeđa.

Kroz tehničko-informatičko područje glazbom se ukazuje na mogućnosti korištenja IKT u nastavi glazbe, obradu zvuka, na odnose i proporcije u glazbi, dok se prirodoslovnim područjem ukazuje na odnos čovjeka, umjetnosti, kulture i prirode, povezanosti estetike i ekologije, svijesti o potrebi očuvanja nasljeđa te raznovidnih odnosa između prirodnih, društvenih, gospodarskih i kulturnih dimenzija okoliša. Tjelesnim i zdravstvenim područjem utječe se na tjelesno, mentalno i emocionalno zdravlje te zdrav način života, a plesom i pokretom povezano je uz glazbu.

Društveno-humanističko područje koje se izučava u srednjoj školi gimnazijskoga usmjerenja kroz predmete filozofija, povijest, sociologija, psihologija, etika, vjeronauk, politika i gospodarstvo, ukazuje na suodnos pojedinca, grupe, kulture i društva pa tako i na glazbu u povijesnom, društvenom, religioznom, ideološkom i političkom kontekstu, na interkulturalno razumijevanje, prepoznavanje društvenih i kulturnih vrijednosti, kritičko prosuđivanje, ali uči se i empatiji i solidarnosti. Učenika se uz građanski odgoj i obrazovanje usmjerava i na poduzetništvu u vidu stjecanja organizacijskih vještina. Potiče se kreativnost i inovativnost. Učenje glazbe povezano je i s elementima građanskog te interkulturalnog odgoja, a osobita se pozornost pridaje društvenoj ulozi koja se glazbom promiče.

Važnu kariku u osobnom i socijalnom razvoja predstavlja učenje samovrednovanja i vrednovanja drugih. Njeguje se timski rad, kvalitetna komunikacija, ukazuje na dijeljenje odgovornosti, prihvaćanje različitosti, argumentiranje vlastitoga mišljenja i potiče na cjeloživotno obrazovanje.

Prema *Kurikulumu* (2019: 8), odgojno-obrazovni ciljevi učenja i poučavanja predmeta Glazbena kultura su: „omogućiti društveno-emocionalni razvoj svih učenika, uključujući darovite i učenike s teškoćama; poticati razvoj glazbenih sposobnosti svih učenika u skladu s individualnim sposobnostima pojedinca; potaknuti učenike na aktivno bavljenje glazbom i sudjelovanje u kulturnom životu zajednice; upoznati učenike s glazbenom umjetnošću putem kvalitetnih i reprezentativnih ostvarenja glazbe različita podrijetla te različitih stilova i vrsta; potaknuti razvijanje glazbenoga ukusa i kritičkoga mišljenja; potaknuti razumijevanje interdisciplinarnih karakteristika i mogućnosti glazbe; osvijestiti vrijednosti regionalne, nacionalne i europske kulturne baštine u kontekstu svjetske kulture; razviti kulturno razumijevanje i interkulturalne kompetencije putem izgrađivanja odnosa prema vlastitoj i otvorenom pristupa prema drugim glazbenim kulturama“.

U odnosu na načela učenja i poučavanja, u nastavi Glazbene kulture razlikujemo četiri načela: psihološko, kulturno-estetsko, načelo sinkroničnosti i interkulturalnosti. Prvime se ukazuje na potrebu učenika da se kreativno izražavaju, emocionalno doživljaju i reagiraju na glazbu, drugime na važnost razvoja glazbenog ukusa i stjecanje kriterija za vrednovanje glazbe. Treće načelo usmjereno je na ideju promatranja glazbe sa svih aspekata, dok se četvrtim teži ka shvaćanju i prihvaćanju različitih kultura.

„Iskustva učenja usmjerena su na: uspostavljanje demokratskog, kreativnog i opuštenog ozračja koje će sve učenike potaknuti na sudjelovanje u

glazbenim aktivnostima, zainteresirati ih za glazbu, te pobuditi u njima osjećaj zadovoljstva; cjelovit razvoj djeteta i mlade osobe u kognitivnim, psihomotornim i afektivnim dimenzijama toga razvoja; optimalne puteve razvijanja glazbenih sposobnosti i stjecanja glazbenih znanja i vještina, pritom ne zaboravljajući da je u realizaciji svih glazbenih aktivnosti proces važniji od rezultata” (*Kurikulum*, 2019: 74).

DOMENE I AKTIVNOSTI U NASTAVI GLAZBENE KULTURE

Na nastavi Glazbene kulture isprepliću se tri domene, a dominacija jedne ili više domena ovisi o ciklusima i razinama. Domena A odnosi se na Slušanje i upoznavanje glazbe, domena B na Izražavanje glazbom i uz glazbu, dok se domena C odnosi na Glazbu u kontekstu (Slika 2).

Slika 2. Domene predmeta Glazbena kultura / Glazbena umjetnost
(*Kurikulum*, 2019: 9)

Polazište domene A predstavlja slušanje i upoznavanje glazbe različitih vrsta, stilova, pravaca i žanrova. U okviru domene A naglašeno je doživljavanje, upoznavanje, razumijevanje i vrednovanje glazbe. Domenom B učenici imaju priliku muzicirati, odnosno pjevaju, sviraju, zatim sudjeluju u glazbenim igrama i stvaralaštvu, dok je polazište domene C spoznavanje glazbe u kontekstu, što bi značilo sagleda-

vanje glazbenog djela s namjerom uočavanja, razumijevanja i prihvatanja različitosti i vrijednosti regionalne, nacionalne i globalne glazbene baštine.

U prvom odgojno-obrazovnom ciklusu (1. i 2. razred) upoznaju se osnovne glazbene sastavnice upravo spajanjem domene A i domene B, dok se domena C manifestira u manjem postotku, a taj je omjer karakterističan za cijelo osnovno obrazovanje. Dječjim pjesmama i brojalicama te glazbenim djelima umjetničke, tradicijske, popularne, *jazz* i filmske glazbe, učenici se uvode u svijet glazbe. Polazi se od doživljaja glazbe i pažnja se usmjerava na glazbeno iskustvo učenika, čime započinje proces sustavnog i planiranog uvođenja učenika u glazbenu umjetnost. Drugi odgojno-obrazovni ciklus (3., 4. i 5. razred) i dalje obilježavaju domene A i B, dok se odgojno-obrazovni ishodi domene C ostvaruju u okviru domena A i B, s razlikom da se predstavlja hrvatska tradicijska glazba u lokalnoj zajednici. Treći odgojno-obrazovni ciklus (6., 7. i 8. razred) karakterizira upoznavanje obilježja vokalne, instrumentalne i vokalno-instrumentalne glazbe različitih vrsta i epoha, dakle, proširuje se znanje učenika u stručnom kontekstu. I dalje se isprepleću domene A i B, no slušanju glazbe posvećuje se više pozornosti. Uz slušanje i izvođenje glazbe upoznaje se europska tradicijska glazba, kao i tradicijska glazba geografski udaljenijih područja/naroda/kultura.

Izvođenje glazbe u razredu podrazumijeva pjevanje i sviranje. Pjevanje je najučestalija aktivnost na nastavi glazbe, osobito u razrednoj nastavi. U predmetnoj nastavi, osim pjevanja u većoj su mjeri prisutne i ostale aktivnosti. S ciljem njegovanja glasa i razvijanja pjevačkog umijeća i kulture lijepoga pjevanja, učenike se potiče na aktivno sudjelovanje u ovoj aktivnosti. Sviranjem se također potiče aktivno sudjelovanje učenika u reprodukciji i interpretaciji jednostavnijih glazbenih djela. Za potrebe sviranja učenici usvajaju notno pismo. U skladu s interesima, sposobnostima i dobi učenika, sviranje se može realizirati tjeloglazbom, na ritamskom instrumentariju, melodijskim glazbalima, ali i pomoću računala.

Glazbene igre predstavljaju važnu glazbenu aktivnost osobito u prvom i drugom odgojno-obrazovnom ciklusu jer doprinose spajanju raznovrsnih glazbenih i izvanglazbenih aktivnosti. Područje glazbenih igara nadovezuje se u predmetnoj nastavi na aktivnost stvaralaštva. Stvaralački pristup nastavi označava, kao i kod glazbenih igara, objedinjeni pristup učenja kroz aktivnosti pjevanja, sviranja, plesa, pokreta te uporabe IKT-a samostalno ili u skupini, ali i uz pomoć izvanglazbenih elemenata kojima se utječe na kreativnost učenika i na njihov stvaralački izričaj. U trećem ciklusu poželjno je uključivati učenike u rad s računalnim programima, koristiti alate i platforme za izvođenje, skladanje, uređivanje, snimanje i improvizaciju i sl.

DOMENA A: STANJE I PERSPEKTIVA

Domena koja je najpogodnija za umjetnički razvoj djece je slušanje glazbe, stoga ćemo ovoj domeni posvetiti veću pozornost. Slušanje i upoznavanje glazbe

prisutno je u svim odgojno-obrazovnim ciklusima osnovne škole više od šezdeset godina. Usmjereno je prema izgrađivanju kriterija za vrednovanje glazbe, ali i upoznavanja glazbe u različitim kontekstima i pripada domeni A.

„Ishodište domene A je upoznavanje glazbe pomoću audio i video zapisa, te mogući neposredni susret učenika s glazbom. Aktivnim slušanjem glazbe učenici će upoznati glazbu različitih vrsta, stilova, pravaca i žanrova, steći znanja o glazbeno-izražajnim sastavnicama i različitim razinama organizacije glazbenog djela te doživjeti, upoznati, razumjeti i naučiti vrednovati glazbu. Upoznata glazbena djela otvaraju mogućnosti traganja za novim glazbenim iskustvima” (*Kurikulum*, 2019: 11).

Domena A je prisutna u trima odgojno-obrazovnim ciklusima u osnovnoj školi. U prvom ciklusu djeca prvog razreda uvode se u svijet glazbe te do kraja drugog razreda trebaju prepoznati, razlikovati i uspoređivati te demonstrirati osnovna obilježja glazbe. U osnovne glazbene sastavnice ubrajaju se: dinamika, tempo, karakter i ugođaj, visina tona, melodija, metar/ritam i boja/izvođači. U drugom odgojno-obrazovnom ciklusu ishodi u domeni A postaju nešto složeniji. Cilj se ostvaruje postupno, a do kraja petog razreda obuhvaća izoštravanje slušnog iskustva djece. Ishodi uključuju sljedeće: upoznavanje glazbala, instrumentalnih i vokalnih skupina te pjevačkih glasova; upoznavanje osnovnih glazbenih oblika; slušno prepoznavanje i analizu različitih glazbenih obilježja. U trećem odgojno-obrazovnom ciklusu, kojim završava osnovnoškolsko obrazovanje, učenici slušajući i upoznajući glazbu trebaju usvojiti obilježja vokalne, instrumentalne i vokalno-instrumentalne glazbe; različitih izvođačkih sastava, raznih vrsta glazbe (klasične, tradicijske, popularne); glazbenih i glazbeno-scenskih vrsta; glazbeno-stilskih razdoblja; pojedinih pravaca glazbe 20. i 21. stoljeća te popularnih žanrova i stapanja različitih vrsta glazbe (eng. *crossover*). Osim slušanja glazbe u redovitoj nastavi, važno je poticati odlaske na koncerte u autentičnom okruženju.

Budući da se u školama prema predmetnom kurikulumu upoznaju glazbena djela, te da učenici i učenice u svojem slobodnom vremenu, samostalno, ne dopunjavaju svoje znanje i poznavanje umjetničke glazbe, novi pristupi slušanju glazbe u školi, kao i različiti projekti koji se odnose na područje slušanja glazbe i upoznavanja glazbenih djela, od iznimne su važnosti.

U smjeru promišljanja pozicije slušanja glazbe u školi i novih strategija za slušanje glazbe i potpuniji glazbeni doživljaj osmišljen je *Spoznajno-emocionalni pristup* slušanju glazbe (Vidulin i Radica, 2017; Vidulin, Plavšić, Žauhar, 2020). Slušanje glazbe u razredu u krugu vršnjaka, uz učiteljevo vođenje i uz mogućnost rasprave o doživljajima, pobuđenim imaginacijama i zapažanjima, predstavlja pogodnu aktivnost za obogaćivanje glazbenog doživljaja, proširivanje znanja i produbljivanje interesa, čime može doprinijeti obogaćivanju opće kulture učenika i njihove kulture slušanja (Vidulin, Plavšić, Žauhar, 2020). Namjera je takvim pristupom utjecati na kulturno-umjetnički svjetonazor učenika, obnoviti repertoar slušanja u školi, ponuditi strategiju koja spaja spoznajnu i emocionalnu dimenziju slušanja

glazbe te pridonosi prihvaćanju glazbenog djela. Polazište predstavlja prvobitni doživljaj glazbe i promatranje glazbenog djela od strane učenika, njegovo opažanje i razumijevanje djela preko već ranije usvojenih sastavnica, a u skladu s prethodnim iskustvom i znanjem. Uz analitičko slušanje glazbe kojim se spoznaje glazbeno djelo, važan je element i aktivnost učenika kroz pjevanje, sviranje, ples jer se na taj način učenici aktivno uključuju u glazbeni tijek. Činjenica je da se aktivnostima poput pjevanja, sviranja, kretanja uz glazbu, koreografija, dramskih igara, multimedijalnih inserata i sličnog mogu brže i lakše doživjeti i upoznati glazbene sastavnice, razumjeti glazbu, ali i emocionalno reagirati na glazbene podražaje (Vidulin, Plavšić, Žauhar, 2019; Vidulin i Plavšić, 2020). Osobito je važno da su takve aktivnosti za djecu poticajne i da se ona u takve aktivnosti rado uključuju (Austin & Vispoel, 1998; Boal-Palheiros & Hargreaves, 2001; Johnson, 2013).

Uz slušanje glazbe često se navode i druge aktivnosti pa su neke od njih poslužile i pri oblikovanju novih modela i koncepata poput *Stage-English-Music* (Vidulin-Orbanić, 2013; Vidulin, 2015) u kojoj se glazba povezuje s učenjem engleskog jezika i dramskim odgojem te *Slušanje glazbe – skladanje* (Vidulin, 2017a), pri čemu se kao ishod slušanja glazbe potiče glazbeno stvaralaštvo učenika u vidu skladanja manjih cjelina.

Koncepcija *Stage-English-Music* (SEM) nastala je s namjerom proširivanja glazbenoga znanja i umijeća učenika te interdisciplinarnoga povezivanja glazbe s dramskom umjetnošću, engleskim i talijanskim jezikom. „SEM koncept glazbene pouke predlaže upoznavanje i razumijevanje umjetničke glazbe slušanjem i analizom glazbenih djela te pjevanjem i sviranjem, kako bi se na taj način razvila njihova (op.a. dječja) opća i glazbena kultura. Specifičnost koja obilježava SEM koncepciju jest kreativni zanos stvaranja cjelokupne priče, koja glazbeni sadržaj povezuje s elementima drame i jezika” (Vidulin, 2015: 191).

Model *Slušanje glazbe – skladanje* temelji se na neposrednoj povezanosti slušanja glazbe i skladanja s naglaskom na glazbeno stvaralaštvo. Model se ostvaruje kroz tri razine, a to su slušanje i analiza glazbenih djela, oblikovanje sličnih glazbenih struktura i skladanje kao završna faza (Vidulin, 2017a; Vidulin, Plavšić, Žauhar, 2020). Na prvoj se razini slušanjem i analizom djela uči o glazbenim sastavnicama i upoznaje način gradnje glazbenog djela, dok se na drugoj razini otkrivaju glazbene relacije među tonovima, ritmovima i oblicima, uspoređuju i oblikuju različite ritamsko-melodijske strukture. Na trećoj razini, na osnovu poznatih modela stvaraju se slične i/ili različite melodijsko-ritamske strukture.

Osim u redovitoj nastavi, navedene metodičke strategije predstavljaju i mogućnost dodatnog bavljenja glazbom u izvannastavnim aktivnostima. Izvannastavne aktivnosti čine sastavni dio hrvatske škole u kojima učenici sudjeluju nakon nastave. Grupe se formiraju ovisno o interesu učenika za aktivnosti koje mogu imati kulturno-umjetničko, sportsko, tehničko, rekreacijsko i znanstveno obilježje. Putem njih se nastavlja odgojno-obrazovno djelovanje škole, a doprinose, kako ističu Cooper, Valentine, Nye, Lindsay (1999), razvoju djece u slobodnom vremenu. Radom u

posebno formiranim grupama zadovoljava se i razvija interes učenika, stječu nova znanja i razvijaju vještine, utječe se na socijalizaciju učenika, njihovu afirmaciju i samopotvrđivanje (Pejić Papak, Vidulin, 2016). Rezultati istraživanja Broh (2002), Eccles, Barber, Stone, Hunt (2003), Gilman, Meyers, Perez (2004), kao i Marsh & Kleitman (2002) ukazuju na to da aktivno sudjelovanje u izvannastavnim aktivnostima utječe na postignuća učenika, ali i na zadovoljstvo školom.

Od izvannastavnih glazbenih aktivnosti koje se provode u Hrvatskoj najčešća je pjevanje u zboru, a učenici sudjeluju i u solističkom i komornom pjevanju i svira-nju, plesu, skladanju, uprizorenju mjuzikla itd. (Vidulin, 2016; Vidulin, 2017b). Slu-šanje glazbe, iako ne figurira kao izvannastavna aktivnost, može to postati pri čemu je fokus na upoznavanju glazbenih djela, ali i posjećivanju koncerata kao dodatnom doživljaju i iskustvu (Vidulin, 2020). Na taj način može se produbiti intenzitet slu-šanja glazbe te utjecati na učenička iskustva.

ZAKLJUČAK

Glazbena nastava svojom primarnom materijom – glazbom, utječe na cjelovit razvoj učenika povezujući pritom pedagošku i umjetničku dimenziju odgoja i obra-zovanja. Osim izvođenja glazbe u kojima učenici aktivno sudjeluju, ali pri čemu se rijetko može ostvariti umjetnička dimenzija, aktivnost koja pridonosi umjetničkom razvoju, odnosno doživljaju, razumijevanju i prihvaćanju umjetnosti u školskoj dobi može biti (ili postati) aktivnost slušanja glazbe.

Putem slušanja glazbe u interdisciplinarnom i intradisciplinarnom kontekstu učenici mogu doživjeti na dubljoj razini glazbeno djelo, bolje ga razumjeti, a time ga i prihvatiti. Na taj način stječu se znanja i razvijaju umijeća kojima se utječe na nji-hov cjelovit razvoj. Nadalje, osposobljavaju se za razumijevanje glazbene umjetno-sti, a utječe se na njihovu kulturu slušanja. Slušanjem umjetničke glazbe na nastavi Glazbene kulture utječe se i na estetski razvoj učenika, a velika je vrijednost i u tome da se upoznavanjem takve vrste glazbe čuva povijesno-kulturna baština čovjeka.

Iako umjetnička glazba nije glazba za koju učenici pokazuju preferencije, ipak se sustavnim radom u školi stajališta učenika mogu početi mijenjati. Upravo zato, kako bi nastava glazbe bila suvremena, orijentirana na cjelovit razvoj učenika i bliža njihovim potrebama, potrebno je konstanto promišljati o iskustvenim, stručnim i znanstvenim spoznajama na području (glazbene) pedagogije i psihologije učenja. U skladu s didaktičkim i metodičkim pluralizmom valja organizirati istraživačko, pro-jektno i individualizirano učenje te preispitivati i kreirati modele i strategije kojima će se inovirati nastavni proces.

Ne treba težiti velikim reformama i čekati pravi trenutak. Svaki mali korak u tom smjeru – veliki je korak, a učitelji su u tom procesu inovatori i promicatelji prav-ih humanističkih vrijednosti.

Literatura

- Austin, J. R. & Vispoel, W. P. (1998). How American Adolescents Interpret Success and Failure in Classroom Music: Relationships among Attributional Beliefs, Self-concept and Achievement. *Psychology of Music*, 26, 26–45, <https://doi.org/10.1177/0305735698261004>.
- Boal-Palheiros, G. M. & Hargreaves, D. J. (2001). Listening to Music at Home and at School. *British Journal of Music Education*, 18(2), 103–118, <https://doi.org/10.1017/S0265051701000213>.
- Boer, D., Fischer, R., Tekman, H. G., Abubakar, A., Njenga, J. & Zenger, M. (2012). Young People's Topography of Musical Functions: Personal, Social and Cultural Experiences with Music across Genders and six Societies. *International Journal of Psychology*, 47(5), 355–369.
- Broh, B. A. (2002). Linking Extracurricular Programming to Academic Achievement: Who Benefits and Why?. *Sociology of Education*, 75(1), 69–95, <https://doi.org/10.2307/3090254>.
- Butzlaff, R. (2000). Can Music be used to Teach Reading?. *Journal of Aesthetic Education*, 34, 167–178.
- Chan, A. S., Ho, Y-C. & Cheung, M-C. (1998). Music Training Improves Verbal Memory. *Nature*, 396 (6707), 128, <https://doi.org/10.1038/24075>.
- Cooper, H., Valentine, J. C., Nye, B. & Lindsay, J. J. (1999). Relationship between five After-school Activities and Academic Achievement. *Journal of Educational Psychology*, 9, 369–378.
- Courey, S. J., Balogh, E., Siker J. R. & Paik, J. (2012). Academic Music: Music Instruction to Engage Third-grade Students in Learning Basic Fraction Concepts. *Educational Studies in Mathematics*, 81(2), 251–278. DOI 10.1007/s10649-012.9395-9.
- Covay, E. & Carbonaro, W. (2010). After the Bell: Participation in Extracurricular Activities, Classroom Behavior, and Academic Achievement. *Sociology of Education*, 83, 20–45, <https://doi.org/10.1177/0038040709356565>.
- Eccles, J. S., Barber, B. L., Stone, M. R. & Hunt, J. (2003). Extracurricular Activities and Adolescent Development. *Journal of Social Issues*, 59, 865–889, <https://doi.org/10.1046/j.0022-4537.2003.00095.x>.
- Fauvel, J., Flood, R. & Wilson, R. J. (2006). *Music and Mathematics: From Pythagoras to Fractals*. Oxford: Oxford University Press.
- Frith, S. (1996). *Performing Rites: On the Value of Popular Music*. Oxford: Oxford University Press.

- Gilman, R., Meyers, J. & Perez, L. (2004). Structured Extracurricular Activities among Adolescents: Findings and Implications for School Psychologists. *Psychology in the Schools*, 41(1), 31–41, <https://doi.org/10.1002/pits.10136>.
- Gruhn, W. (2002). Phases and Stages in Early Music Learning: A Longitudinal Study on the Development of Young Children Musical Potential. *Music Education Research*, 4(1), 51–71, <https://doi.org/10.1080/14613800220119778>.
- Harland, J., Kinder, K., Lord, P., Stott, A., Schagen, I., Haynes, J., Cusworth, L., White, R. & Paola, R. (2000). *Arts Education in Secondary Schools: Effects and effectiveness*. Slough: NFER.
- Ho, B-C., Andreasen, N. C., Nopoulos, P., Arndt, S., Magnotta, V. & Flaum, M. (2003). Progressive Structural Brain Abnormalities and their Relationships to Clinical Outcome: A Longitudinal Magnetic Resonance Imaging Study Early in Schizophrenia. *Arch Gen Psychiatry*, 60, 585–594. DOI 10.1001/archpsyc.60.6.585.
- Johnson, D. (2013). Creating Meaningful Music Listening Experiences with Active Music Making. Musicworks. *Journal of the Australian Council of Orff Schulwerk*, 18, 49–56.
- Kalmar, M. (1982). The Effects of Music Education Based on Kodaly's Directives in Nursery School Children – From a Psychologist's Point of View. *Psychology of Music*, special issue, 63–68.
- Kirschner, S. & Tomasello, M. (2010). Joint Music Making Promotes Prosocial Behavior in 4-year-old Children. *Evolution and Human Behavior*, 31(5), 354–364, <https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2010.04.004>.
- Kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije* (2019). Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja.
- Long, M. (2014). 'I can Read Further and there's More Meaning while I Read': An Exploratory Study Investigating the Impact of a Rhythm-based Music Intervention on Children's Reading. *Research Studies in Music Education*, 36(1), 107–124, <https://doi.org/10.1177/1321103X14528453>.
- Marsh, H. W. & Kleitman, S. (2002). Extracurricular School Activities: The Good, the Bad, and the Nonlinear. *Harvard Educational Review*, 72(4), 464–514.
- Moreno, S. (2009). Can Music Influence Language and Cognition?. *Contemporary Music Review*, 28(3), 329–345, <https://doi.org/10.1080/07494460903404410>.
- Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi* (2010). Zagreb. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.
- Nikolić, L. (2018). Utjecaj glazbe na opći razvoj djeteta. *Napredak*, 159(1–2), 139–158.
- North, A. C., Hargreaves, D. J. & Hargreaves, J. J. (2004). Uses of Music in Everyday Life. *Music Perception: An Interdisciplinary Journal*, 22(1), 41–77.
- Pejić Papak, P. i Vidulin, S. (2016). *Izvanastavne aktivnosti u suvremenoj školi*. Zagreb: Školska knjiga.

- Rabinowitch, T.-C., Cross, I. & Burnard, P. (2013). Long-term Musical Group Interaction Has a Positive Influence on Empathy in Children. *Psychology of Music*, 41, 484–498, <https://doi.org/10.1177/0305735612440609>.
- Rauscher, F. H. & Zupan, M. A. (2000). Classroom Keyboard Instruction Improves Kindergarten Children's Spatial-temporal Performance: A Field Experiment. *Early Childhood Research Quarterly*, 15(2), 215–228, [https://doi.org/10.1016/S0885-2006\(00\)00050-8](https://doi.org/10.1016/S0885-2006(00)00050-8).
- Schellenberg, E. G. (2005). Music and Cognitive Abilities. *Current Directions in Psychological Science*, 14(6), 317–320, <https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2005.00389.x>.
- Schellenberg, E. G. & Mankarious, M. (2012). Music Training and Emotion Comprehension in Childhood. *Emotion*, 12(5), 887–891, <https://doi.org/10.1037/a0027971>.
- Schlaug, G., Norton, A. Overy, K. & Winner, E. (2005). Effects of Music Training on the Child's Brain and Cognitive Development. *Annals New York Academy of Sciences*, 1060, 219–230. DOI 10.1196/annals.1360.015.
- Schumacher, R. (2009). Pauken mit trompeten. Lassen sich Lern strategien, lernmotivation und soziale Kompetenzen durch Musikunterricht fördern? *Bildungsforschung Band 32*, Bundesministerium für Bildung und Forschung (BMBF).
- Vidulin-Orbanić, S. (2013). *Glazbeno stvaralaštvo: teorijski i praktični prinos izvannastavnim glazbenim aktivnostima*. Pula: Udruga za promicanje kvalitete i poticanje izvrsnosti u odgoju i obrazovanju „SEM”.
- Vidulin, S. (2015). Korelacija umjetnosti i jezika u svrhu razvoja učenikova znanja i umijeća. U M. Petrović (ur.): *Sociološki aspekt pedagogije i izvođaštva u scenskim umetnostima* (189–200). Beograd: Fakultet muzičke umetnosti.
- Vidulin, S. (2016). Extracurricular Musical Activities in Primary School from the Teachers' Point of View. In M. Sedlaček (ed.): *Music Education – Terra Cognita?* (6–22). Brno: Masarykova univerzita. DOI 10.5817/cz.muni.p210-8443-2016.
- Vidulin, S. (2017a). The “Listening to and Making Music” Approach in the Function of Improving Musical Understanding. *The Journal of Music Education*, 27, 145–161.
- Vidulin, S. (2017b). From Students' Musicianship to their Creative Expressions. *Hudba – Integrácie – Interpretácie* (Music – Integration – Interpretation), 20(1), 221–246. DOI 10.17846/HII.2017.20.221-246.
- Vidulin, S. (2018). Sviranje u redovitoj nastavi: glazbeno-pedagoške i metodičke implikacije. U A. Bosnić i N. Hukić (ur.): *Muzika u društvu* (128–144). Sarajevo: Muzikološko društvo Federacije Bosne i Hercegovine, Muzička akademija Univerziteta u Sarajevu.
- Vidulin, S. (2020). Music Teaching in Regular Class and Extracurricular Music Activities in Croatia: State and Perspectives. Prihvaćeno za objavljivanje u časopisu *Hungarian Educational Research Journal*.

- Vidulin, S. i Radica, D. (2017). Spoznajno-emocionalni pristup slušanju glazbe u školi: teorijsko polazište. U S. Vidulin (ur.): *Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena* 5 (55–71). Pula: Sveučilište Jurja Dobrile.
- Vidulin, S. i Plavšić, M. (2020). Contribution of Cognitive-emotional Approach to Music Listening on Students' Cognitive and Emotional Experience. *Muzikološki zbornik*, 56(1), 225–241. DOI 10.4312/mz.56.1.225-241.
- Vidulin, S., Plavšić, M. i Žauhar, V. (2019). Usporedba spoznajnog i emocionalnog aspekta slušanja glazbe u glazbeno-pedagoškom kontekstu osnovne škole. *Metodički ogledi*, 26(2), 9–32. DOI 10.21464/mo.26.2.4.
- Vidulin, S., Plavšić, M. i Žauhar, V. (2020). *Spoznajno-emocionalno slušanje glazbe u školi*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile, Muzička akademija. Rijeka: Filozofski fakultet.
- Welch, G., Himonides, E., Saunders, J., Papageorgi, I. & Sarazin, M. (2014). Singing and Social Inclusion. *Frontiers in Psychology*, 5, 803. DOI 10.3389/fpsyg.2014.00803.

Sabina Vidulin

Juraj Dobrila University in Pula, Academy of Music in Pula, Croatia

MUSIC TEACHING AND LISTENING TO ART MUSIC IN THE FUNCTION OF STUDENTS' HOLISTIC DEVELOPMENT

Summary

Music is a part of a child's everyday life. In family and in preschool institutions, its function is different from the one in school. Music teaching influences the overall students' development, which can be seen from a pedagogical and artistic perspective. It is aimed at acquiring knowledge and developing students' skills in the field of art; it encourages aesthetic education, but also the preservation of historical and cultural heritage. The domain in which this is mostly realized is listening to music and music understanding. With the intention of bringing art music closer to children and young people, its more intense experiencing and understanding, the paper points to the necessity for an interdisciplinary and correlative relationship of music with other subjects, but also musical activities with each other. Since the author intends to indicate the importance of creating new didactical strategies for music teaching lessons, the *Stage-English-Music* concepts, the *Listening to Music-Music Making* model and the *Cognitive-emotional approach* to listening to music are briefly described. These strategies for the improvement of music listening are based on an interdisciplinary and intradisciplinary approach, depending on whether they include extracurricular activities in the work (e.g. English and drama education), or the work is carried out within musical activities such as singing, playing, or dancing with musicologically, but also humanistically oriented outcomes. Practice and research indicate that in addition to acquiring musical knowledge and developing musical skills, multimodal approaches affect students' holistic development.

Keywords: *general school, listening to music, multimodal approaches, music teaching.*